

Asia: VN/33945/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle lukiolain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Yleisiä huomioita esitysluonnoksesta

-

2. Oppimisen tukea ja erityisopetusta koskevat säädösehdotukset

-

3. Lukiokoulutuksen rahoitusperusteita koskevat säädösehdotukset

-

4. Englanninkielistä lukiokoulutusta, opiskelijavalintaa ja ylioppilastutkintoa koskevat säädösehdotukset

-

5. Taito- ja taideaineiden ylioppilaskoetta koskevat säädösehdotukset

Taito- ja taideaineiden sisällyttäminen osaksi ylioppilastutkintoa on hieno kehitysaskel, joka tunnistaa näiden oppiaineiden arvon osana lukiokoulutusta ja tavoittelee niiden suoritusten huomioimista myös jatkokoulutukseen hakeuduttaessa. Nyt lausunnolla oleva esitys kuitenkin poikkeaa merkittävästi hallitusohjelman kirjauksesta, jonka mukaan lukiodiplomeille luodaan valtakunnallinen kriteeristö ja mahdollistetaan yhden pakollisen ylioppilaskokeen korvaaminen lukiodiplomilla. Ratkaisu kaventaa ylioppilastutkinnon osaksi sisällytettävät vaihtoehdot kahdeksasta diplomista kolmeen taito- ja taideaineeseen.

Lukiodiplomien sisällyttäminen osaksi ylioppilastutkintoa ja mahdollisuus suoritusten hyödyntämiseen lukiokoulutuksen jälkeisiin opintoihin hakeuduttaessa on nostettu esiin myös Taideyliopiston koordinoimissa, vuonna 2022 valmistuneissa Kuvataidekoulutuksen ja -kasvatuksen visio 2030 sekä Esittävien taiteiden visio 2030 raporteissa. Myös Opetushallituksen vuonna 2022 julkaiseman lukiodiplomien kehittämissuunnitelman ehdotus, jonka mukaan olisi selvitetty

mahdollisuudet musiikin, kuvataiteen ja liikunnan diplomien kehittämiseksi osaksi ylioppilastutkintoa, olisi nähdäksemme voinut toimia luontevampana jatkumona myös muiden diplomien jatkokehittämiseksi kohti ylioppilastutkintoa.

Taiteen perusopetusliitto katsoo, että valmistelussa olisi pitänyt perusteellisesti arvioida hallitusohjelmakirjauksen mukainen toteutustapa, joka olisi pitänyt sisällään vähintään kaikki nykyiset valittavissa olevat diplomit ja tunnistanut taito- ja taideaineille ominaisen

työskentelyn ja arvioinnin nyt esitettyä vahvemmin. Valmisteltu esitys vie nähdäksemme kauemmas tulevaisuuteen mahdollisuuden laajentaa ylioppilastutkintoon sisällytettävien taiteenalojen määrää. Esityksen perusteluiden mukaan keskeinen syy nyt esitetylle ratkaisulle on sen kustannustehokkuus.

Taiteellinen prosessi ja näyttö

Samalla kun taito- ja taideaineiden arvostuksen nähdään nyt esitetyn uudistuksen myötä kasvavan, on taiteen perusopetuksen oppilaitosten piiristä noussut huoli taideopetuksen sovittamisesta teoreettiseen muottiin, joka ei riittävässä määrin huomioi taide- ja taitoaineiden opetukseen sisältyviä moninaisia ulottuvuuksia ja prosessimaisuutta. Esityksen nykytilan kuvauksessa todetaan, että lukiodiplomijärjestelmää luotaessa tunnistettiin, että taito- ja taideaineissa on tarpeen pystyä osoittamaan opiskelijan taiteellinen ja taidollinen näyttö pidemmällä aikavälillä ja toteuttaa sille teoreettisen kehyksen luova kirjallinen osuus. Taiteellisen työskentelyn ominaispiirteet tulee tunnistaa myös nyt lausunnolla olevan esityksen jatkovalmistelussa. Esityksessä todetaan yhtäältä, että taito- ja taideaineiden kokeen suorittamisen lähtökohtana olisivat nykyiset lukiodiplomit ja toisaalta, että esitys poikkeaa Opetushallituksen esittämän kehittämissuunnitelman mukaisesta toteutustavasta erityisesti siinä, että ylioppilastutkinnon taito- ja taideaineen kokeet eivät olisi opetusta vaan tutkinnon luonteen mukainen määrämuotoinen näyttö kokelaan osaamisesta ja kypsyydestä.

On tärkeää ja kannatettavaa, että esitykseen on sisällytetty valmistava näyttö ja huomioitu, että se voidaan järjestää myös muina aikoina kuin samanaikaisesti järjestettävät ylioppilastutkinnon kokeet. Myös oppilaiden käytettävissä olevat välineet ja materiaalit sekä niiden kustannukset tulee ottaa huomioon niin valmistavan näytön kuin varsinaisen tutkintosuorituksen osalta.

On erityisen tärkeää, että taideopetuksen ammattilaiset ovat tiiviisti mukana jatkovalmistelussa. Monet lukiot ovat jo pitkään tehneet tiivistä yhteistyötä paikkakuntansa eri taiteenalojen taiteen perusopetuksen oppilaitosten kanssa koskien muun muassa lukiodiplomien suorittamista ja kurssien hyväksilukemista. Musiikin alalla myös konservatoriot tarjoavat sekä toisen asteen koulutusta että valtaosa myös taiteen perusopetusta. Näissä oppilaitoksissa on vahvaa osaamista muun muassa taiteenalan näyttöjen suunnittelusta ja arvioinnista.

Toteamme lisäksi, että jatkossa diplomien suorittaminen prosessimuotoisena ja erityistä harrastuneisuutta osoittavana diplomina olisi osassa taiteenaloja edelleen mahdollista osan

muuttuessa opetuksesta irralliseksi määrämuotoiseksi näytöksi. Saman koulutusmuodon sisällä olisi siis jatkossa kaksi toisistaan poikkeavaa lähestymistapaa taiteenalojen opintoihin. Esimerkiksi musiikin ja teatterin diplomeja on suoritettu keskenään lähes saman verran. (OPH-5219-2021)

Muita huomioita

Jotta voidaan varmistua, että esitetty uudistus palvelee parhaalla tavalla lukiosta valmistuvien tulevaisuutta, tulee nyt ehdotetut taito- ja taideaineita koskevat uudistukset huomioida korkeakoulujen opiskelijavalinnoissa samassa aikataulussa uudistusten toteutuksen kanssa. Erityisen tärkeää on tunnistaa taito- ja taideaineissa hankittu monipuolinen osaaminen muille kuin taidealoille hakeuduttaessa.

Kannatamme esityksen kirjausta, että lukiodiplomeille luodaan valtakunnallinen kriteeristö. Pidämme tärkeänä, että diplomien laajentaminen myös muille taiteen perusopetuksen taiteenaloille, kuten sirkus- ja sanataide, on jatkovalmistelussa mukana ja niiden hyödyntämistä lukion jälkeisiin opintoihin hakeuduttaessa valmistellaan. Näin varmistetaan, että eri taiteenaloihin syventyneiden nuorten kiinnostuksen kohteet ovat keskenään yhtä arvokkaita eikä lukiokoulutuksella pyritä ohjaamaan nuorten valintoja eri taiteenalojen välillä.

6. Tilauskoulutusta koskevat säädösehdotukset

-

7. Muut kommentit

-

Seirala Viivi
Taiteen perusopetusliitto TPO ry